Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Mila Ibaibarriaga Sarrionandia

Amorebieta-Etxano, Bizkaia (1930)

Aurkibidea

Biografia

Berna auzoko Txosna baserrian jaio, hazi eta bizitakoa. Gerra garaian, Ibarrangeluko Laidan eta Akordan egon ziren ebakuatuta. Beraien jaiotetxean, beti izan dute taberna beraien aititak zabaldu eta 1995an zarratu arte, sasoi hartan Zornotzako taberna zaharrenetarikoa ei zen. Paper-lantegiko kontuak, Bernako xaboi eta txikoria-fabrikakoak, elizaren eragina, tabernako bizimodua eta anekdotak... izan ditugu berbagai bere ahizpa Josebegaz batera.

Zintak

AMO-129

- **Proiektua**: Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Esturo, Idoia - Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2012-07-09
- **Iraupena**: 61 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Transkribatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea

AMO-130

- **Proiektua**: Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Esturo, Idoia - Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2012-07-09
- **Iraupena**: 58 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxazarra, Ainhoa

AMO-131

- **Proiektua**: Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Esturo, Idoia - Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2012-07-09
- **Iraupena**: 57 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxazarra, Ainhoa

Pasarteak

1. Liberazioaren eta garaipenaren jaia

- **Erref**: AMO-129/003
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:02:39. **Bukatu**: 00:04:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:
Durangon apirilaren 28a, Joseberen urtebetetze eguna, egun handia izaten zen, Liberazioaren Eguna ospatzen baitzuten. Durangon beti egon dira karlista asko. Apirilaren 1ean "fiesta de la Victoria" zela-eta, beraien etxe aurretik gobernadorea pasatzen zen Axpera bidean. Umeak ziren eta adi-adi egoten ziren gobernadorea ikusteko.

Transkripzioa
- Mila: Oin akabeu zen ha. Lehen urtietan zelebretan abien, baia oin akabeu zen.
- Bai? zer zelebretan abien, ba?
- Mila: Durengon?
- Josebe: Durengon jai itzela zelebretan zan!
- Mila: Durengon karlistak asko egon zien.
- Josebe: Karrerak-era, bizikleta karrerak-eta bueno! Durengo zan ikusgarridxe, pelota-partiduek-eta. Jai konpletue eitten zan Durengon.
- Mila: [...] egune? Ha egune zera zan orduen. Honek liberaziñuok, "Ffesta de la Victoria, uno de abril, fiesta de la Victoria". hametik gobernadorie pasetan zan.
- Josebe: Axpera.
- Axpera, Axpen ze eitten abien?
- Josebe: Suek-eta
- Mila: Suek. Eta beste zeozer be eitten abien, apaldu
- Josebe: Apaldu eitten abien.
- Mila: [...] atzera Bilbora. Hametik pasetan zien.
- Josebe: Gabien.
- Mila: Gabien.
- Josebe: Goberndarie noz paseuko geu be begire egoten giñien umiek-eta.
- Mila: Eta gero toketan zan batzuetan eguen santu-edo.
-Josebe: Bai ba, zera izeten da, jaidxe izeten da.
- Mila: Aste Santuen, eguen santue, bariku santu. Eta zapatu santuz gu juten giñen Bernagoittire mezara eta ariñeketan gobernadorie ikusteko. Ez eizu ein! Holantxik zan, goittik behera. Toketan zanien horidxe fetxieori e, "uno de abril, uno de abril"
- Josebe: "Uno de abril"
- Mila: Fiesta de la Victoria" izeten zan. Gero garizumiek ibiltten deuz gorabeherak, gorabeherie ipiñi ezkero ba... Ha beti "uno de abril"". Ta garizumie atzenien izeten da. [...].
- Ta Durengoko Liberaziño Egune?
- Josebe: Ha Durongon, Durongoko erromeridxara. Ze jai handidxe izeten zan Durongon, ene!
- Mila: Handixe izeten zan.
- Josebe: Handidxe, handidxe.
- Mila: Gerrien ostien barriz. Horidxe handidxek egoten zien.
- Josebe: Bizikleta-karrekak, pelota-partiduek.

- Mila: Herri batzuetan gehidxau izen zan beste baztuetan baiño.
- Josebe: Baia Durengo zan, bueno Durengo! Durengon karlista askoe gon zielako.
- Mila: Karlista asko egon zielako. Karlistak zera zan Durengon, esaten abien, izen be halan izengo zien, ze holan izeten zien-eta. Eta gobernadorie be Axpera-eta. Honako zera egon zen behintzet zeozer. Zeaittik ba, guk be entzunde.

2. Esteban Bilbao eta Varela jenerala durangarrak ziren

- **Erref**: AMO-129/004
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:04:55. **Bukatu**: 00:05:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:
Don Esteban Bilbao, Francorekin Gorteetako presidentea zena, durangarra zen. Iurretako Orozketa auzoko jaietan beti egoten zen. Varela jenerala ere durangarra zen.

Transkripzioa
- Josebe: Durengokue zan, Esteban Biolbao, don esteban Bilbao be."Presidente de las Cortes" Madrilgue be-ta.
- Mila: Francoaz.
- Josebe: Francorena. Don esteban Bilbao. Iñoz entzungo ziñun.
- Mila: Don esteban Bilbao ez dozule entzun?
- Josebe: Unamunzagatarren tio.
- Edozein ez zan izengo.
- Josebe: Ba Jose Luisen eta horren tio ta horre tio zan ha.
- Mila: Ta harena, ha etorten zan andriaz Santidxau egunien.
-Josebe: Orozketara.
- Mila: Orozketan jaidxe eitten da Santidaxue egune, "Patron de España".
- Josebe: Durengoko partie, Idxorretako partie da ha.
- Mila: Idxorretako partie da Orozketa izen.
- Josebe: Baia orduen Durungo, gero partidu zen atzera be, atzera be. Orozketan beti etorten zien. Zuek Esteban Bilbao nor dan be ez dakizue - eta! Baia "presidente de las Cortes" Madrillekue izen zan ha, bueno!!!
- Mila: Ha ta "general Varela"-ta.
- Josebe: "General Varela" be Durengokue.
- Mila: "General Varela" makiñe bat...

3. Laidara ebakuatuta

- **Erref**: AMO-129/006
- **Iraupena**: 0:03:31. **Hasi**: 00:06:29. **Bukatu**: 00:10:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerra garaian, Durango bonbardatu eta gero, Laidara (Ibarrangelu) joan ziren ebakuatuta. Josebe, hilabete gutxitako haurra, gaixorik egon zen eta "txoridxene" medikuagaz joan zen kotxean Zornotzaraino. Hurrengo egunean, beraien aita-eta gurdian joan ziren ganadu eta guzti. Zornotzan danak batu ziren. Amama eta ama, ostera, oinez joan ziren. Beraien aita han lan egindakoa zen, hargina baitzen. Laidatik Akorda auzora joan ziren gero.

4. Gerrako ebakuazioan txakurra etxeko zaindari

- **Erref**: AMO-129/007
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:10:00. **Bukatu**: 00:11:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerra Zibilean, Laidan (Ibarrangelu) ebakuatuta zeudela, bertako hondartzara joaten ziren, baina bainu-jantzia zer den ere ez zekiten. Laidako tabernako gizona beraien auzokoa zen, bertako batekin ezkonduta zegoena. Beraien etxea, tarte horretan, hutsik zegoen, txakurra baino ez zen geratu.

5. CNTkoak eta soldaduak etxean

- **Erref**: AMO-129/008
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:11:50. **Bukatu**: 00:13:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Gerra garaian etxetik kanpo egon ziren ebakuatuta. CNTkoak egon ziren beraien etxean eta hainbat soldadu egon ziren. etxera bueltatu zirenean ere han jarraitu zuten oraindik.

6. Txosna: Zornotzako taberna zaharrenetarikoa

- **Erref**: AMO-129/009
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:13:43. **Bukatu**: 00:15:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Beraien etxeko taberna Zornotzako zaharrenetarikoa izan zen. Beraien amaren aldeko aititak zabaldu zuen taberna. Lehenagoko taberna kapera ondoan zegoen, oholezko etxetxo batean. Hortik datorkio etxeari izena: Txosna. Etxe berria gerora egin zuten. Beraien etxeak berez, paperetan, beste izen bat du.

7. Karta-jokoan ardoa nagusi

- **Erref**: AMO-129/014
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 00:20:37. **Bukatu**: 00:22:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:
Tabernan batez ere ardoa edaten zen. Txikiteoko basoak bereziak ziren. Gizonezkoek karta-jokoko partida bakoitzeko ardo-botila bat edaten zuten.

8. Tabernara doan andreak fama txarra

- **Erref**: AMO-129/015
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:22:33. **Bukatu**: 00:24:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:
Andrazkoak ez ziren tabernara ailegatzen. Tabernara sartzen zen emakumeak ospe txarra irabazten zuen eta horrela klasifikatzen zuten. Andrazkoak etxean egon behar izaten zuen beharrak egiten. Paper-lantegiko beharginak beraien tabernara joaten ziren jaten.

9. Paper-lantegikoen anekdotak

- **Erref**: AMO-129/017
- **Iraupena**: 0:03:03. **Hasi**: 00:25:03. **Bukatu**: 00:28:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Papergintza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Paper-lantegiko beharginak beraien tabernara joaten ziren jaten eta lantegiak ordaintzen zien. Langileekin bizi izandako hainbat anekdota kontatzen zituzten.

10. Paper-lantegiko konfesatokia

- **Erref**: AMO-129/018
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:28:06. **Bukatu**: 00:29:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Papergintza
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Paper-lantegikoak mezara joan behar izaten ziren eta konfesatokia ere bazuten. Josebe ere bertara joan zen behin eta ordukoak dakartza gogora.

11. Abadeen galdera zorrotzak konfesatzerakoan

- **Erref**: AMO-129/020
- **Iraupena**: 0:03:59. **Hasi**: 00:30:37. **Bukatu**: 00:34:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Milak dio abadeek ez dutela edozer galdetzen, baina Josebek dio berari don Florentinok ez ziola aurpegira ere begiratzen berari galdetu zizkiolako. Batzuk konfesatokitik irten eta gehiago ez zirela konfesatuko esaten zuten. Mila ezkongabea zen eta berari ez zizkioten holako galderarik egiten. Josebe ezkondu eta gero Zornotzara joaten zen.

12. Eskolara oinez eta ogitartekoagaz

- **Erref**: AMO-129/023
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:43:41. **Bukatu**: 00:46:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:
Bernagoitiko mezara eta eskolara oinez joaten ziren. Eskola garaian beraien eroaten zuten jatekoa, beti ogitartekoa. Etxean egin zuten ogia taloarekin trukatzen zuten beste batzuekin. Ez zuten jatekoa non berotu eta ogitartekoagaz konformatu behar. Iturria eskolako atzeko aldea zuten.

13. Kulero barik ohituta

- **Erref**: AMO-129/025
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:47:10. **Bukatu**: 00:49:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Josebe Bernagoitiko eskolatik Amezketakora (Iurreta) joan zen hurrago zegoelako. Bernagoitirako aldatza igotzerakoan, askotan Josebek eta lehengusinak kuleroak kentzen zituzten ohituta zeuden kulero barik ibiltzera-eta. Gizon batzuek umeak kulero barik ikusten zituztenean denen bistan jartzen zituzten; hori gertatu aurretik, denek janzten zituzten arin-arin.

14. Kanpaia entzundakoan mezara

- **Erref**: AMO-129/027
- **Iraupena**: 0:02:28. **Hasi**: 00:50:18. **Bukatu**: 00:52:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Bernagoitiko mezara lehenengo kanpaia entzun eta gero joaten ziren oinez. Hijas de María kongregazioko kideak ziren. Don Pedro abadeak "sobrinas del diablo" zirela esaten zien. Leku guztietara joan behar izaten ziren oinez eta edozein oinetako erabiltzen zuten, abarkak, abarketak zein zapatak.

15. Bizikletaz errekaduak egiten

- **Erref**: AMO-129/029
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:53:26. **Bukatu**: 00:54:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:
Iurretara eta Durangora bizikletan joaten ziren errekaduak egiten. San Antonio auzoko zazpietako mezara edo Zornotzakora bizikletaz joaten ziren.

16. Goizeko mezan lo eta baraurik

- **Erref**: AMO-129/030
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:54:30. **Bukatu**: 00:56:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Goizeko zazpietako mezatan askok lo egiten zuten, goizean goizetik altxatzen ziren-eta. Zornotzako elizara bederatziurrenetan joaten ziren eta Euban trena hartuta joaten ziren. Meza ostean gosaltzen zuten, baraurik joan behar izaten zuten-eta; urik ere ezin izaten zuten hartu.

17. Guardia zibilak tabernara sinadura eskatzera

- **Erref**: AMO-130/002
- **Iraupena**: 0:02:07. **Hasi**: 00:03:42. **Bukatu**: 00:05:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:
Ia egunero edukitzen zituzten guardia zibilak tabernan. Zornotzatik Oromiñora egiten zuten egunero eta sinadura eskatu behar izaten zuten eurenean, bertatik pasatu direla frogatzeko. Guardia zibil bati pasatutakoa kontatzen du: ezkonduta zegoela ezkutatu guran, eraztuna baba-lapikora jausi ei zitzaion.

18. Erreka zaborrez beterik

- **Erref**: AMO-130/006
- **Iraupena**: 0:02:33. **Hasi**: 00:11:50. **Bukatu**: 00:14:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Errekakoak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Papergintza

Laburpena:
Bitsa zegoen errekan paper-fabrikaren ondorioz. Orduan ere ekologistak protestak egiten ibiltzen ziren. Eurek ere errekara botatzen zuten etxeko zaborra, baina orain baino askoz zabor gutxiago sortzen zuten. Egunkariko orriak, esaterako, ipurdia garbitzeko erabiltzen zituzten.

19. Zorriak sarri

- **Erref**: AMO-130/007
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:14:23. **Bukatu**: 00:16:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:
Euren amak ez zuen ilea garbitzen, orraziagaz pasatzen zuen eta "brillantina" deitzen ziotena botatzen zuen. Zorriak sarri edukitzen zituzten lehen eta bata besteari kentzen ibiltzen ziren.

20. Domeka goizetan bata besteri ilea orrazten

- **Erref**: AMO-130/008
- **Iraupena**: 0:03:36. **Hasi**: 00:16:47. **Bukatu**: 00:20:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Erreka aldean zegoen landa eder batean batzen ziren gazteak erromeriara joan aurretik. Domeka goizetan bata besteri ilea orrazten ibiltzen ziren inguruko neskatilak. Ondak egiteko markadorak edukitzen zituzten orduan. Ile-apaindegira joatekotan, Zornotzara edo Durangora joaten ziren.

21. Nola apaintzen ziren

- **Erref**: AMO-130/009

- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:20:23. **Bukatu**: 00:21:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Apaintzea

Laburpena:
Aurpegia zuritu egiten zuten, pintatzen zutenean. Orduan ez zuten azal beltzik nahi izaten, eta horregatik manga luzea janzten zuten soroan beharrean ibiltzen zirenean. Rimela ere edukitzen zuten, koloretea eta ezpainetakoa. Depilatzeko, ostera, bizarra kentzeko makina erabiltzen zuten.

22. Prakak eta gonak

- **Erref**: AMO-130/011
- **Iraupena**: 0:03:53. **Hasi**: 00:22:54. **Bukatu**: 00:26:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Milak gona eta kankana janzten zuen gaztetan. Gero prakak janzten hasi zen, orain berrogeitaka urte. Behin, bizikletan zihoala zaparrada hasi, arropa busti eta laburtu egin zitzaion. Gona labur zuela joan behar izan zuen udaletxera.

23. Ameriketara joandako lehenengo artzainak

- **Erref**: AMO-130/013
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:27:43. **Bukatu**: 00:29:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Artzainak eta kanperoak diasporan
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskaldunak diasporan
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Ameriketatik bidaltzen zieten arropa, bertan euren izeko zegoen eta. Euren osabaren aita Euskal Herritik joandako lehenengotariko artzaina izan zen: Jose Ugarriza, 'Sendotxu'. Gero, hotela eduki zuten bertan.

24. Tabernan zahagiak, botilak eta pitxerrak

- **Erref**: AMO-130/015
- **Iraupena**: 0:02:41. **Hasi**: 00:34:36. **Bukatu**: 00:37:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Euren tabernan ardoa botiletan edo pitxerretan ateratzen zuten. Etxera eramateko ere botilak betetzen zituzten zahagitik. Umeek zahagiekin jolasten zuten, leku batetik bestera eramaten.

25. Egunkari orriak eta arto-kapaxak erre

- **Erref**: AMO-130/017
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:37:33. **Bukatu**: 00:38:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:
Egunkari orriak batu eta erre egiten zituzten, jolasten. Arto-kapaxak ere erretzen zituzten. Inguruan tabakoa erein ere egiten zuten, gerra ostean batez ere. Garbantzu modukoak ere ereiten ziren sasoi hartan, baina ez zen asko batzen.

26. Jaboi eta txikoria fabrikak auzoan

- **Erref**: AMO-130/018
- **Iraupena**: 0:02:47. **Hasi**: 00:38:34. **Bukatu**: 00:41:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Durangaldeko lantegiak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Bernako baserriak Bernako Markesarenak ziren eta Orue auzokoak Oruerenak. Andreek zakuekin egiten zituzten arropak, tindatu eta josi. Auzoan xaboia egiten zuten lehen, baina gero itxi eta txikoria fabrika jarri zuten. Baserrietan ereiten zuten txikoria eta gero fabrikako labeetan txigortzen zuten.

27. Txikoria landareak

- **Erref**: AMO-130/020
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 00:41:43. **Bukatu**: 00:44:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Txikoria erein egiten da, mehaztu eta jorratu. Erremolatxaren antzeko landarea da, zuria eta orri berdeekin. Auzoko fabrikan erretzen zuten eta gero birrindu. Udagoienean ateratzen da txikoria landarea. Josebek ez du ezagutu auzoko txikoria fabrika, baina Milak ostera bai. Durangon egon zen gero txikoria fabrika.

28. Garbantzua, kafea eta tabakoa etxean erein

- **Erref**: AMO-130/021
- **Iraupena**: 0:02:27. **Hasi**: 00:44:47. **Bukatu**: 00:47:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Garbantzua babaren moduan ereiten zuten. Kafea ere erein izan dute inoiz, baina ez zen asko hartzen. Tabakoa, ostera, etxerako nahikoa hartzen zuten. Tabakorria heltzen zenean moztu eta sikatzen jartzen zuten. Gero txikitu egiten zuten eta pipan erre. Sasoi batean galarazi egin zuten tabakoa ereitea eta ezkutuan jartzen zuten.

29. Zergak

- **Erref**: AMO-130/022
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:47:14. **Bukatu**: 00:49:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Durangotik ekartzen zuten ardoa tabernara eta zerga ordaindu egin behar izaten zuten herri batetik bestera pasatzen zirenean. Oromiñoko bidean zegoen fielatoa, katea. Etxeko abereak hiltzen zituztenean, oiloak izan ezik, ere zerga ordaindu behar izaten zuten.

30. Txerria ilberrian edo ilbeheran hil

- **Erref**: AMO-130/024
- **Iraupena**: 0:00:37. **Hasi**: 00:53:57. **Bukatu**: 00:54:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Txerria ilberrian hilez gero, okelak ur gehiago edukitzen ei du; ilbeheran, ostera, sikuago egoten da. Batzuek, hala ere, ez diete jaramonik egiten horrelako kontuei.

31. Urteberri eta erregenetako kantak

- **Erref**: AMO-131/002
- **Iraupena**: 0:00:52. **Hasi**: 00:00:31. **Bukatu**: 00:01:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak

Laburpena:
Urteberritan 'Urtebarri barri, dekenak ez dekenari...' kantatzen zuten eta erregenetan 'Erregen, erregen, kimeletañe..."

32. Umeei zenbakiak irakasteko kanta

- **Erref**: AMO-131/003
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:01:23. **Bukatu**: 00:02:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
Honela kantatzen die Milak umeei: "hiru te hiru sei, hiru bederatzi, hamar hemeretzi..."

33. San Juan kanta

- **Erref**: AMO-131/009
- **Iraupena**: 0:00:43. **Hasi**: 00:09:28. **Bukatu**: 00:10:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak

Laburpena:
San Juan bezperan 'San Juan, San Juan Doniandres, gure soluen lapurrik ez..." abesten zuten.

34. Basokoipetsu garizuma aurreko domekan

- **Erref**: AMO-131/012
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:11:49. **Bukatu**: 00:12:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:
Basokoipetsu ospatzeko, basora joaten ziren eta bertan sua egin eta urdaia eta txorizoa erretzen zituzten. Orain etxean ospatzen dute. Garizuma baino aurreragoko domekan egiten dute.

35. Aratusteetan tostadak eta 'koko jantzi'

- **Erref**: AMO-131/013
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:12:50. **Bukatu**: 00:14:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:
Aratusteetan tostadak prestatzen zituzten. Mozorrotu ere egiten ziten, 'koko jantzi'. Hala ere, sasoi batean debekatuta egon zen mozorrotzea.

36. Eguen Zuri batzen

- **Erref**: AMO-131/014
- **Iraupena**: 0:00:33. **Hasi**: 00:14:25. **Bukatu**: 00:14:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
Eguen Zuri egunean etxerik etxe abesten joaten ziren umeak eta dirua batzen zuten. 'Eguen Zuri honetan, hasi gara gu kantetan...' abesten zuten.

37. Emakumeak 'abendue' kantatzen

- **Erref**: AMO-131/016
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:15:30. **Bukatu**: 00:16:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:
Emakumeak gabonetan 'abendue' kantatzen irteten ziren: 'Abendu santu honetan...'

38. Tipula frijitua zaldarrentzat

- **Erref**: AMO-131/019
- **Iraupena**: 0:00:56. **Hasi**: 00:18:56. **Bukatu**: 00:19:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Zaldarrak kentzeko, tipula frijitua jartzen zuten gainean. Tipulak garbitu egiten ei zuen eta materia aterarazi.

39. San Kristobal egunean Igorrera

- **Erref**: AMO-131/020
- **Iraupena**: 0:01:07. **Hasi**: 00:19:52. **Bukatu**: 00:20:59

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Oietan irteten ziren zaurientzat ura gatzarekin hartzen zuten. Belarriko minentzat, ostera, olioa botatzen zuten eta gainera urtero joaten ziren San Kristobalera, Igorrera, belarriko minik ez edukitzeko.

40. Berbena belarrak, alborengo belarrak eta karraskila

- **Erref**: AMO-131/022
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:21:54. **Bukatu**: 00:23:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Berbena belarrak, 'bermeana bedarrak', asko erabiltzen ziren eta baita alborengo belarrak ere, 'pulmonixa bedarrak', katarroaren kontra. Karraskila hartzen zuen amak tentsio altuarentzat. Horrelako zuhaitz gutxi dago eta amak Berrizera joan behar izaten zuen.

41. Liztorraren eta erlearen haginkada

- **Erref**: AMO-131/024
- **Iraupena**: 0:00:31. **Hasi**: 00:25:30. **Bukatu**: 00:26:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Liztorrak, 'ulebixuek', haginka eginez gero, berakatzarekin igurzten zuten zauria. Erleak behin haginka eginez gero, pertsona horrek ez zuela minbizirik edukiko esaten da.

42. Berakatzaren ura bizioen kontra

- **Erref**: AMO-131/026
- **Iraupena**: 0:03:06. **Hasi**: 00:29:52. **Bukatu**: 00:32:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Umeek sarri edukitzen zituzten bizioak. Esne asko edaten zuten orduan eta bizioak harexek egiten zituela esaten zuten. Amak berakatzaren ura ematen zien bizioen kontra.

43. Hilerokoa, ezjakintasuna

- **Erref**: AMO-131/029
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:35:20. **Bukatu**: 00:36:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Hilerokoaren minaren kontra mantzanila edo ginebra tragotxo bat hartzen zuten. Hala ere, pastilla batzuk ere bazeuden. Amak ez zien ezer esaten, baina lagunei entzunda-eta jakin zuten zer zen hilerokoa. Hala ere batzuk ez zuten ezer jakiten eta ikaratu egiten ziren.

44. Haurdunaldiak nabaritu

- **Erref**: AMO-131/033
- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:42:35. **Bukatu**: 00:45:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Hilerokoa falta zitzaienean jakiten zuten haurdun zeudela. Askotan medikuarenera joan ere ez ziren egiten. Ez zegoen modurik bat edo bi zetozen jakiteko. Behiari errez nabaritzen zaie txahal bi dakartzanean, triparen formari begira.

45. Kapiliotxuren ipuina

- **Erref**: AMO-131/037
- **Iraupena**: 0:02:32. **Hasi**: 00:52:11. **Bukatu**: 00:54:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:
Kipuliotxuren ipuina kontatu izan diete umeei.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-15

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com